

Ala-Artša 2014

Vaade Ala-Artša orule

Sissejuhatus

4.-20. juulil külastas meie viieliikmeline grupp Kõrgõstani Tjan-Shani mäestikus asuvat Ala-Artša orgu. Instruktori abiga täiendasime seal oma oskusi ja teadmisi ning panime seejärel üheskoos võimed proovile piirkonna erinevatel alpinistlikel marsruutidel.

Minulgi õnnestus sellest retkest osa võtta. Ning igal õhtul kirjutasin möödunud päevast oma märkmikusse ka mõne rea. Õeldakse, et aeg on nii pikk, kui palju sinna mahub sündmusi. Seetõttu olen mõnda päeva kirjeldanud pikemalt, mõnda lühemalt. Nii nagu tol hetkel õige tundus.

Veidi lähemalt piirkonnast, grupi koosseisust ja tegevuskavast.

Ala-Artša

Ala-Artša on üldnimetus rahvuspargile Tjan-Shani mäestikus, mis hõlmab Ala-Artša jõe orgu ja seda ümbritsevaid mägesid. Ligipääs sinna on lihtne: Kõrgõstani pealinnast Biškekest sõidutas kohalik maršrutka meid 40 km kuni tsivilisatsiooni viimase verstapostini – 2100 m kõrgusel asuva tagasihoidliku Ala-Artša asulani. Seal on kaks ööbimiskohta ja toidupoeke. Sealt edasi aga üksnes mäed. Meile oli see kõigest vahepeatus, enne kui pikemaks ajaks sügavale mägede vahele suundusime.

Tundub, et Ala-Artša on alpinistide seas hinnatud piirkond, kuna pakub mänguruumi igale tasemele ja maitsele. Nii neile, kes teevad alpilaagris elu esimesi marsruute, kui ka väga kogenud tegijatele, kes kompavad oma võimete piire. Viimaste pärusmaaks selles piirkonnas on näiteks Svobodnaja Korea (4740 m) ning Korona (4860 m) põhjaseinad, mis kõrguvad püstloodis ligi kilomeetri kõrguselt liustiku kohal ning mille lihtsamaidki marsruute hinnatakse 5A vääriliseks. Mis puudutab kaljumarsruute, siis parim aeg siin piirkonnas ronimiseks on juulist oktoobrini.

Ratseka

Ratseka laagriplats õhtuhämaruses

Tõustes Ala-Artša asulast mööda matkarada 1200 m kõrgemale, jõuab peagi Ratseka laagriplatsini – 3370 meetri kõrgusel asuval kitsale ja tasasele orulõigule, mida ühelt poolt piirab kaljusein ja teisalt moreenvall. Siinsel kiviklibul on mitmesaja meetri ulatuses sobivaid kohti, kuhu telke püstitada. Ala-Artša orgu külastades valitaksegi Ratseka tihtipeale esimeseks peatuspaigaks ja baaslaagriks, kust lähtudes teha õppusi ning esimesi marsruute. Laagriplatsi vastas asuval kaljuseinal on häid kohti, kus harjutada praovahenditega altjulgestuses ronimist, lisaks ka mõned toredad ülaltjulgestusrajad. Kaljuseina all voolab puhas liustikujõeke, kust saab toidutegemiseks vett. On ka mägihiit, kus saab ööbida ja süüa, ent enamused alpinistid, kes pikemaks ajaks nii kaugele tulevad, on nii või teisiti oma telgid ja toiduvarud kaasa võtnud, nii ka meie.

Korona

Kui läbitud on õppused, kätte saadud esimesed kogemused ning keha on jõudnud mägedeõhuga kohaneda, on põhjust liikuda kõrgemale, huvipakkuvatele marsruutidele lähemale. Sobiv koht selleks on Korona laagriplats, kuhu jõuab Ratsekast pärast 3-4 tunni pikkust tõusu mööda moreennõlvu ja liustikku. Laagriplats asub 3800 meetri kõrgusel, Ak-Sai ning Korona liustike ühinemiskohal, otse moreenvalli peal. Moreenvalli jalamil voolab väike liustikujõgi. Võrreldes Ratsekaga on siin juba tunduvalt jahedam ning sageli puhuvad tugevad tuuled. Siingi on omapärane mägihiit, mis kannab kõlavat nime „hotell Korona“. Tegemist on vahva kollase plekk-lobudikuga, kus mõningate mööndustega on ees ka aken ja uks. Enamused alpinistid eelistab siiski elamist telkides.

Korona laagriplats

Grupi koosseis

Alpilaagrisse mineku idee oli õhus juba hilissügisest, kuid grupiliikmed leidsid tee üksteiseni ja plaan võttis konkreetsemad jooned alles talvel. Grupi moodustumisel polnud olemasolev kogemustepagas oluline. See polnud ühelgi meist eriti suur. Määravaks sai hoopis see, kes oli valmis kuude kaupa järjepidevalt trennis käima, kokku harjutama, oma kogemusi ja oskusi väljasõitudel-võistlustel täiendama ning retke planeerimisel aktiivselt kaasa rääkima. Selline pühendumus inimestelt, kellest igaühel on elu ka väljaspool ronimistrenni, pole mitte väike asi. Aga usun, et ilma selle ohvrita poleks mägedes meie vahel olnud ka ühtekuuluvustunnet, usaldust ja teadmist, et saad kaaslastele igas olukorras loota. Meie grupi koosseis:

Saulius Saikauskas, 39. Leedulasest grupijuht, kellega kohtusime tänu tema ja Andres Hiimäe tutvusele, mis sai alguse Kaukaasias Mägipäästjate koolis ja on neid seitsaadi mitmel korral koos mägedesse viinud.

Robi Roht, 26. Alpinismitreennis 2011. aasta sügisest. Rännanud mitmel pool Kagu-Aasias ja Austraalias. Grupi meistrimees.

Katre Tatrik, 26. Alpinismitreennis 2012. aasta sügisest. Varasemalt käinud Kazbekil ning 2013. aasta kevadel ka Kaukasasias Arhõzi alpilaagris. Grupi raamatupidaja.

Andres Vilgota, 33. Alpinismitreennis 2013. aasta sügisest. Eelnevalt käinud pikkadel jalgsimatkadel Alpides ja Püreneedes. Grupi fotograaf.

Rees Juurmaa, 21. Alpinismitrennis 2013. aasta sügisest. Enne Ala-Artšat käinud Elbrusel, matkanud Alpides, Püreneedes ja Tatrates. Grupi meedik ja toiduvalvur.

Tegevuskava

Meie retk kestis ühtekokku 17 päeva. Mägedes veetsime seejuures 13 päeva. Tegevuskava sai parajalt tihe, puhkepäevi kui selliseid ei olnud. Need said peamiselt seotud õppustega, millele tahtsime veelgi rohkem aega pühendada. Üht-teist sai siiski tehtud ja midagi kripeldama ei jää. Tulevikku vaadates mõtlen ometi, et järgmine alpilaager võiks kesta kauem. Et oleks võimalus läbida enam marsruute, kogeda rohkem, õppida põhjalikumalt. Siin on kokkuvõtlikult meie grupi tegevuskava:

Kuupäev	Matkapäev	Tegevus	Max kõrgus	Laagri kõrgus
04.07		Tartu – Peterburi – Moskva		
05.07	1.	Moskva – Biškek – Ala-Artša. Eeltõus Ratseksse, laagri sisseseadmine	3370	2100
06.07	2.	Tõus Ratseka laagripaika	3370	3370
07.07	3.	Jääõppused	3600	3370
08.07	4.	Kaljuõppused	3500	3370
09.07	5.	Utšitel, 1B	4527	3370
10.07	6.	Ljubvi traavers (Utšitel – Baitšetšekei), 2B	4527	3370
11.07	7.	Kaljuõppused	3370	3370
12.07	8.	Tõus Korona laagripaika	3800	3800
13.07	9.	Lumeõppused, luure	4100	3800
14.07	10.	Izõskatel, 2A	4400	3800
15.07	11.	Boks, 2A	4240	3800
16.07	12.	Traavers Korona II – Korona III, 3A	4750	3800
17.07	13.	Laskumine Koronast Ala-Artšasse	3800	2100
18.07		Ala-Artša – Biškek		
19.07		Biškek		
20.07		Biškek – Peterburi – Tartu		

Matkapäevik

Reede, 4. juuli.

Päike oli juba loojunud ja linn vaikseks jäänud, kui meie grupp kaks tundi pärast südaööd Tartu bussijaamas kokku sai. Kaalusime käe järgi üksteise seljakotte ning veeretasime vaikselt jutulõnga, oodates bussi, mis meid Peterburi poole viiks. Meie unisesse seltskonda tõi vahetult enne bussi saabumist aga elu sisse üks unetu linna peal jalutaja, kes hiilis pimeduse varjust ligi ja andis meile üle paar olulist asja, mida me hoolikale pakkimisele vaatamata polnud ise taibanud kaasa võtta: suur tipuarbuus ning nõukaaegne alpilaagri tuusik. Tänuhõlpsalt istusime pooleldi tühja bussi, panime arbuusile turvavöö peale ning alustasime sõitu Peterburi suunas.

Peterburi jõudnud, liikusime otsejoones lennujaama, kust varaõhtul pidi väljuma meie lennuk Moskva suunas. Lennujaama ootelas seadsime sisse ajutise laagri. Kaalupiirangu tõttu olime sunnitud ära sööma kaasa pakitud tipuarbuusi. Lootuses, et mingi osa sellest siiski tippu jõuab, tegin arbuusikoorest kiivri. Et mitte aega raisata, alustasime koheselt väljaõppega. Nii Katre kui mina panime peale vööd ja pähe kiivrid, puhtisime lahti köie ning harjutasime lennujaama koridori peal tunnikese liustikul liikumist. Hiljem läbi turvaväravate minnes küsisid kohalikud turvatöötajad mõne täpsustava küsimuse mu kiivri maitseomaduste kohta, kuid jäin vastustes napsilõualiseks.

Peterburi lennujaamas

Veel sama päeva õhtul saabusime juba Moskva lennujaama ning asusime ootama Biškeki suunas väljuvat lendu. Kümme minutit enne lennuki lahkumist ühines meiega lõpuks ka grupijuht Saulius, taskud täis Leedu juustu, pekki, naiste sukkpükstesse mässitud kuivatatud liha ja muud, mis kaalupiirangu tõttu pagasisse ei mahtunud. Punt koos, istusime lennukile ning pörutame nüüd Biškeki poole.

Laupäev, 5. juuli.

Varahommikul Biškekis maandudes tervitas meid kerges vines Kesk-Aasia päikesetõus.

Kui seljakotid käes, asusime rahva seast otsima autojuhti, kelle Saulius meile enne ärasõitu tellinud oli. Kokkuleppe kohaselt pidi autojuht, kohalik mees, andma endast märku sildiga, kus on kirjas meie

leedulasest grupijuhi nimi. Kumbki, ei autojuht ega Saulius, polnud teineteist varem näinud ja eelnev suhtlus oli toimunud vaid meili teel. Seetõttu oligi autojuht kirjutanud Sauliuse täisnime nii, nagu tema sellest aru oli saanud: „Saulius Gmail“.

Biškeki kesklinna jõudes vahetasime vajalikus koguses som'e, Kõrgõstani valuutat. Nende abil ostsime ühest väiksest toidupoe eelseisvateks nädalateks kogu grupile piisavalt toitu. Raske südamega vaatasin, kuidas magusaga koonerdatakse. Teeäärses tanklas täitsime veel priimuste jaoks paar plastikpudelit bensiiniga.

Kui viimaks Ala-Artšasse jõudsime, vaatasime esmalt üle kohaliku külalistemaja. Toad olid meeldivalt tagasihoidlikud: uks, aken, voodi, pistikupesa, laes pirn. Esimese öö kavatsesime veeta katuse all, kuna kogu varustusega esimesel päeval 1200 m kõrgemale Ratseka laagripaika tõusta olnuks liig. Selle asemel otsustasime tõusta kahes jaos: täna esimese hooga viia üles ainult telgid koos poole varustusega, seada üleval sisse esialgne laager ja laskuda õhtuks tagasi Ala-Artšasse. Ning homme kogu ülejäänud varustusega läbida sama teekond lihtsalt uuesti.

Tänane tõus Ratsekaske keskmiselt 20 kg kaaluvate seljakottidega võttis 4,5 tundi. Tõus oli lihtne ja sobis hästi grupis liikumise põhitõdede harjutamiseks: kuidas kaaslaseid jälgides valida sobiv liikumiskiirus, nii et grupp ei laguneks ning millal ja kus teha peatusi. Tundub ehk enesestmõistetav, aga sellised lihtsad tarkused eristavad hiljem head, kokkuhoidvat gruppi kõigist teistest. Mida raskemaks lähevad marsruudid, seda olulisemaks sellised asjad saavad. Eeldatavat keelebarjääri grupis ei ole. Saulius räägib suurepäraselt inglise keelt, lülitades ainult minu ja Katrega rääkides vahel ümber vene keelele.

Ka esialgu naljaka mulje jätnud matkatoit oli ootamatult hea – esimene osa grupi peale kaasa võetud tohutust pekilaadungist läks lõunapausi ajal kenasti alla. Muus osas on meie menüü väga lihtsakoeline: iga päev kindlas koguses juustu, vorsti, kuivatatud liha, isetehtud leivakuivikuid, teed, pisut magusat ning soojaks toiduks makarone, riisi, tatart ja lihakonserve.

Ratseka laagripaigas läks telkide püstitamisele veidi aega, sest kivisesse pinnasesse ei läinud ükski telgivai. Nõnda tuli telgid pingule saada ainult nõõride ja kivide abil. Kui laager sisse seatud, laskusime vaikselt alla tagasi. Selleks kulus 2,5 tundi. Võttes arvesse möödunud ööpäeva väsitavad bussi- ja lennureisid, annab see kokku päris korraliku esimese matkapäeva.

Pühapäev, 6. juuli

Katre kohmerdab minu kõrval magamiskotiga, Saulius räägib telgist mõne sammu kaugusel ühe vene grupi liikmega, Robi ja Vilks on teises telgis ja arvatavasti juba magavad. Teine päev meie alpilaagrist on õhtusse kadumas.

Me oleme hetkel 3370 m kõrgusel, Ratseka laagriplatsil. Ilm on rahulik. Ainus, mis vaikust katkestab, on meie kohal kõrguvalt kaljuseinalt langeva kose mühin. Tänane tõus mööda juba eile sissetallatud rada kulges latusalt. Seljakotid olid taaskord 20 kg ringis, aga kõik on heas vormis. Homme on plaanis esimene õppus – alustame liikumisega jääl. Selleks läheme uudistame lähedalasuvat Ak-Sai liustikku. Viskasime sellele juba täna laagriplatsi servas asuvalt moreenvallilt Sauliusega pilgu peale – kohas, kus liustikuorg järsemaks muutub, paistab vahva jäälõhedede ja serakkide kaos. Võimas vaatepilt.

Ak-Sai liustik

Katre ja Saulius minu kõrval on juba magamiskottidesse pugenud. Panen pealambi kustu ja poen isegi.

Esmaspäev, 7. juuli

„Хорошо жить не запретишь.“

Ei mäletagi täpselt, mille kohta Saulius täna nii ütles, aga küllap tal oli õigus. Vähemalt praegu, seda sissekannet tehes, on tunne, et tänane päev on asja ette läinud. Veetsime parema osa sellest 3600 m kõrgusel liustikujääl. Harjutasime seal kasside ja kirkaga liikumist, jääpuuri keeramist, Abalakovi jaama ehitamist ja kirkaga enesejulgustust lumenõlval. Midagi uut iseenesest ei olnud, aga kuskilt tuleb ju alustada. Ise tahaksin jaamade tegemist jääl ja lumel põhjalikumalt käsitleda. Küllap selleks avaneb ka võimalusi.

Jääõppused

Saulius heitis minu kõrval just magama. Küsis mult enne, kas jalad ei valuta. Vastasin ausalt, et ei valuta. Ta oli imestunud. Eks see ole tõsi, et mul on teistega võrreldes kehvad saapad, mis jääronimisel jalgu ei hellita. Aga mis teha – korralike mäesaabaste soetamiseks polnud enne suviseid mäkkeminekuid lihtsalt võimalust. Saulius palus, et ma vähemalt läbi valu ei punnitaks. „Только без героизма.“ Lubasin, et nii ei juhtu. Usun, et saan hakkama.

Homme on kaljuõppuste päev. Võtame kaasa klemmid, frendid, kaljunaelad ja haamri ning lähme tutvume lähipiirkonna kaljudega. Ühtlasi teeme natuke eelluuret järgnevate päevade marsruute silmas pidades. Töotab tulla põnev päev.

Teisipäev, 8. juuli

Keegi vene rändlaulik on märke oma kitarri kaasa vedanud. Viimased öhtutunnid on möödunud tema pillimängu ja laulu saatel. Sauliuse jutust ja olekust kumab läbi, et see toob talle meelde möödunud päevade alpilaagreid, teisi kitarrimängu saatel veedetud öhtuid ja mõnesid sõpru, keda ta sooviks uuesti näha.

Tänane päev kukkus üpris hästi välja. Esimesed kolm tundi harjutasime tugiköiel tõusmise tehnikaid, mis iseenesest polnud varemgi võõrad, ent nüüd said paika detailid, millele varem tähelepanu polnud pööranud. Seejärel laskusime alla, kuna ilm keeras pärastlõunal äkiliselt ära. All telkide juures sõime lõunat, tegime vahekokkuvõtte päeva esimesest poolest ning asusime ootama ilma paranemist. Kaua ei tulnud oodata, sest tunnikese pärast oli kalju juba üsna kuiv. Niisiis võtsime uuesti köied, kaljunaelad, klemmid ja frendid ning läksime laagriplatsi lähedale kaljule altjulgestuses ronimist harjutama. Alguses oli reljeefilugemisega pisut raskusi, aga varsti sattusime õigele soonele ning sestpeale oli ronimine puhas nauding. Kõigi üksmeelne hinnang oli, et sellist sorti harjutusi tuleks veel ja veel teha.

Katre tugiköiel

Homme on kavas esimene soojendustõus Utšitelile. Vältimaks pärastlõunast lumeolude halvenemist asume teele juba kell 6. Neile, kes hommikul toimekonnas, sedapuhku Katre ja mina, on äratust järelkult juba kell 4. Vene rändlaulik hakkas unelaule laulma, täpselt õigel ajal.

Kolmapäev, 9. juuli

Täna sai külastatud esimest mäetippu, 4527 m kõrgust Utšitelit, mööda 1B marsruuti. Startisime Ratseka laagriplatsilt kell 6. Valdav osa teekonnast kulges kergesti läbitaval moreenil ja kaljudel. Kui rada muutus lumisemaks, liikusime edasi seongutes, kuid ilma kassideta. Lumi oli öö jooksul jäiseks külmunud, seetõttu pidi liikumisel tähelepanelik olema, eriti hiljem alla tulles. Tippu jõudsimme kell 10. leides eest Novosibirski grupi tipukirja. Võtsime kirja mälestuseks ning jätsime enda oma asemele. Alla laskusime mööda sama teed.

Ilm oli suurepärase ja marsruut lihtne, täites oma eesmärgi grupi koostöö harjutamiseks, kõrgusega kohanemiseks ning jalgade lahtikäimiseks.

Alla laagripaika jõudnud, vaatasin mõnda aega, kuidas Novosibirski sats sealsamas kaljuronimist teeb. Varsti ei suuda minagi enam paigal istuda ning äratan Robi üles, et samuti veidi ronida. Tegime üלטjulgestuses mõned toredad rajad, saabastega. Ent hoidsime ennast teadlikult tagasi, et homseks värskust säilitada. Siis on plaanis Ljubvi traavers Utšitelilt Baitšetšekeile. See kujutab endast pikka 2B kategooria kombineeritud marsruuti nii kaljudel kui lumel. Kogu teekond koos laskumisega tagasi laagripaika võib kesta kuni 12 tundi.

Eks näis, kuidas kujuneb.

Reede, 11. juuli

Kell sai just 11. Taevas särab täiskuu. Tean, sest tulin äsja väljast värsket õhku hingamast. Teised magavad juba tükk aega. Täna koht ainult niipalju, et harjutasime laagriplatsi ümbruses kaljudel praovahendite panemist ning eri situatsioonides jaamade ehitamist. Aga nüüd tagantjärele eilsest päevast, mille jooksul ma poleks ka parima tahtmise korral jõudnud pastakat kätte võtta.

Plaanijärgselt asusime kell 6 hommikul teele. Raja esimene osa ehk teekond Utšiteli tippu oli veel eelmisest päevast värskelt meeles. Tipus olime kell 10. See oli aga alles soojendus, kuna Baitšetšekeist

lahutas meid veel 1200 m pikkune traavers. Nagu õigepea tunda saime, kujutas traavers endast vahvat ronimist ja turnimist kaljul ning lumel, pidevalt seongutes ning alatasa julgestust organiseerides.

Ljubvi traaversil

Töö seongutes oli küll sujuv, ent liialt aeglane. Kell 17, kui läbitud oli mitte rohkem kui pool traaversist ning taevasse kogunenud äikesepilvede õhuelekter pani juba kirkavarred surisema, otsustas Saulius marsruudilt taganeda. Mitte tulnud teed, vaid otsejoones tundmatusse, mööda ühte ettejuhtuvat lumekuluaari. Tekitasime endale 60 m pikkuse topeltköie, kinnitasime selle ümber kaljurahnu tehtud jaama ning asusime ükshaaval laskuma. Esimesena laskunud Saulius tegi alla jõudes sobivasse kohta vahejaama ning kõik ülejäänud laskusid selleni. Kui viimane laskuja oli alla jõudnud, tõmbasime köie järgi, panime kassid jalga, võtsime kirkad kätte ja rühkisime selg ees mööda lumekuluaari veelgi allapoole. Kuni ühel hetkel tuli vastu kuristik, mis esialgu isegi Sauliuse murelikult pead vangutama pani. Pärast mõningat nuputamist lahendasime olukorra nii: ehitasime ühele eenduvale kaljunukile jaama ning julgestasime Sauliuse üle kaljuserva, et ta saaks uurida, kas 60-meetrine köis ulatub kuristikupõhjani. Teda ennast polnud enam üle kaljuserva näha, kui kostis köievihin, prantsatus ning rõõmus hüüe:

„Perfect!“

Järelikult oli võimalik teed jätkata. Julgestasime Sauliuse tagasi üles, tekitasime taas topeltköie ning asusime uuesti üksteise järel laskuma. Kõigepealt Saulius, tema järel Katre, siis Robi, pärast teda Andres ning lõpuks mina.

Enne viimast laskumist

Mul ei olnud enne laskuma hakkamist kõige parem tunne. Küllap ei peagi olema, kui laskud 60 meetrit üle kaljuserva tundmatusse, jaamaks sling ümber kaljunuki. Aga ma andsin endale aru, et selles olukorras pole tagasiteed ning astusin ülima ettevaatlikkusega üle kaljuserva. Et kaljusein oli rohkete lahtiste kividega, jälgisin hoolikalt, kuidas kõis jookseb ning kuhu jalgu asetada, et teistele mitte kive kaela kukutada. Kui pool maad oli laskutud, silmasin ma ühtäkki teisi. Nad ootasid mind all. Siis ma teadsin, et kõik saab korda.

Hetk hiljem pääses mu pea kohalt lahti kivivaring.

Sain tabamusi pähe, turja, õlga ja jalgadesse. Tunne oli selline, nagu keegi nüpeldaks mind raudlatiga, ilma et ma midagi enesekaitseks teha saaks. Ainus, mida teha, oli ennast vastu kaljuseina suruda ning oodata kuni kõik lõpeb. Kui viimased kivid juba kukkunud olid, sõandasin ennast veidi liigutada. Kobasin end üle keha. Riided olid lõhki kistud, ent luud-kondid terved. Ainult marrastused. Robi hüüdis alt pärast hetkelist vaikust: „Kas kõik on korras?“. Ning mina vastu: „Vist küll!“. Kogusin ennast, kontrollisin üle, kas kõis on terveks jäänud ning laskusin lõpuni. Alla jõudes võtsin esimese asjana kiivri peast, hüpitasin seda pisut käte vahel ning ütlesin seejärel Sauliusele: „I think it works“. Teised vaatasid mind natuke ärastatuna pilguga. Eks ma sain isegi aru, et natuke veel ja meie stsenaarium võinuks inspireerida näiteks järgmise aasta matkatehnika meistrivõistluste rajameistrit päästetööde trassi tegemisel.

Nüüd võis kõie lõpuks järgi tõmmata. Ent laagriplatsini oli endiselt laskuda ligi 1000 m ning päike oli silmapiiri taha vajumas. Kuna me polnud osanud sellist sündmuste kulgu ette näha, oli meil grupi peale kaasas kõigest kaks pealampi. Seetõttu jätkasime viivitamatult teekonda mööda järksu, päeva jooksul sulanud lumenõlva. Ikka selg ees, kasside ja kirkaga. Kui lumepiirini jõudsime, oli päike juba loojunud. Võtsime kassid jalast, lülitasime pealambid sisse ning asusime hanereas mööda lõputuna näivat rusunõlva allapoole laskuma. Jalgealune oli ebakindel ja silm seletas ainult niipalju kui kaks pealampi ja taevastäik valgustasid. Lõpuks telkideni jõudes oli kell 23:30. Olime marsruudil veetnud 17 ja pool tundi.

Laagripaigas oli haudvaikne. Sauliuse soov oli mitte veel magama minna, vaid kuni kogemus veel värske on, maha istuda ja juhtunu üle arutada. Võtsimegi ringi, keetsime teed, kinnitasime pisut keha

ning rääkisime. Milliseid vigu tegime ja mis õppetunnid neist saime. Saulius tunnistas, et suurim viga oli see, et me polnud kindlaks määranud tagasipöördumise kellaaega – hetke, millest alates enam mingil juhul edasi ei tohi minna. Ka pealambid pidanuks igaühel marsruudil kaasas olema. Aga kivivaring? Leidsime Sauliusega, et sellised asjad vahel lihtsalt juhtuvad.

Uus päev oli alanud. See, mis seljataha jäi, kujunes nii füüsiliselt kui vaimselt üsna kriitiliseks, kuid praegusel öötunnil teed juues olid kõik rahulikud ja tasakaalukad. Tegelikult oli olnud õnnelik päev. Mis sest, et mitte sellisel kujul nagu plaanitud.

Laupäev, 12. juuli

Tänane päev algas sellega, et ma tõusin enne teisi üles, panin kerge seljakoti selga, haarasin hommikusöögiks käigu pealt kolm küpsist ning asusin teele 1200 m allapoole, Ala-Artšasse. Miks? Sest eile õhtul toiduvarusid üle vaadates ilmnes, et neist ei piisaks matka lõpuni. Hoolimata sellest, et kogused olid ostetud grammipealt Sauliuse täpsete arvutuste järgi. Järelikult oli rehkendustes võetud arvesse ainult Sauliuse koefitsenti, aga mitte nälja konstanti. Teisisõnu, me olime söönud rohkem kui pidanuks. Kuna mina täidan sellel retkel grupi toiduvalvuri rolli, pakkusin välja, et lähen hommikul alla varusid täiendama. Seda enam, et alpilaagri raskem osa võib alles ees seista. Saulius oli päri.

Ala-Artšasse jõudmiseks kulus aega 1 tund ja 20 minutit. Mõningate mööndustega sai kõik vajaliku ka kauplusest kätte. Kohemaid seadsin sammud tagasi Ratseka poole. Ülesminek kulges üpris tempokalt ning väheste puhkepausidega. Kui ma 2 tundi ja 10 minutit hiljem tagasi laagripaika jõudsin, olid teised juba telgid maha võtnud ja enamus varustust ära pakkinud. Väikese pettumusega märkas, et mulle polnud hommikusööki jäänud. Pikalt juurdlemata asusin samuti pakkima. Plaan oli kolida kõrgemale, 3800 m peale, Korona laagripaika. Kõigi kotid tulid hinnanguliselt 30-35 kg. Sellise laadungiga kulges teekond mööda üsna järsku moreeninõlva ning kaljurahnude kadalippu vaevaliselt. Kui ma puhkepausi ajal lisaks hommikustele küpsistele ka paar päiklit ja rosinat hamba alla sain, tuli hoopis teine hingamine sisse.

Nüüd, tükk aega hiljem, pärast rikkalikku õhtusööki, oleme juba telkides. Teised magavad, mina kirjutan veel neid ridu. Homme on plaanis 2A kaljumarsruut 4240 m kõrgusele Boksile. Stardime taas kell 6 hommikul. Mina ja Katre ärkame hommikusöögi valmistamiseks kell 4. Tuju ja grupi vaimsus on hetkel igatahes head. Eks näis, mis homme päev toob.

Pühapäev, 13. juuli

Hommikul oli ilm vihmane ja väga tuuline – sellistes oludes otsustas Saulius plaanitud marsruudi edasi lükata. Küllap tal oli õigus. Põõnasime mõnda aega telkides, oodates ilmaolude paranemist. Taevas küll selgines, aga tugev tuul jäi. Niisiis läksime kolmekesi, Saulius, Robi ja mina, tiputõusu asemel pisut järgnevate päevade marsruute uurima. Pärast paari tundi mööda liustikul ringi uitamist naasime telkide juurde. Kaarte ja sekeeme nähtuga kõrvutades pidime tõdema, et me olime vales kohas eelluuret teinud. Mis seal ikka.

Sõime korraliku lõunasöögi ning seejärel läksime lähedalasuva Korona liustiku lumisele nõlvale veidi lumeõppusi tegema. Harjutasime kõikmõeldavatest asenditest kirkaga enesejulgestust, kirkakatapulti ja teisi viise lumme jaama ehitamiseks. Õppuse lõppedes otsustasime Robi ja Sauliusega ikkagi tuleviku mõttes järgmiste marsruutide õigeid alguspunkte uurima minna. Pärast tunniajast üsna intensiivset rühkimist mööda järsku liustikukeelt jõudsimme kohta, kus avanes mitmetele marsruutidele hea vaade. Nii mõnigi asi sai selgemaks. Seejärel laskusime alla – mina ja Robi kirkad käes tuhatnelja mööda liustiku joostes, libisedes ja liueldes, Saulius pisut väljapeetumalt mööda kaljusid.

Telkide juurde jõudes oli päike taas välja tulnud ning võisime lumes sumbates märjaks saanud varustuse ilusti ära kuivatada. Veetsime toreda pika õhtu hea matkatoidu, mitme laari tee ning sõbralike juttude saatel. Saulius lubas, et sõltumata ilmastikuoludest, teeme me homme mõne marsruudi, kuna nende järele me siia lõppude lõpuks tulime. Selline suhtumine mulle meeldib. Viimased tunnid on telgiseinad taas vihma ja tuule käes laperdanud. Aga sisetunne ütleb, et homme õnnestub meil ikkagi marsruudile pääseda. Ja oleks tore, kui me selle ka läbiksime. Selle mõttega rändan nüüd unedemaale.

Esmaspäev, 14. juuli

Hommikul kella 4 ajal telgiust paotades tervitas meid vihmase ja tugev tuul. Seetõttu lükkasime äratust kahe tunni võrra edasi. Siis oli ilm juba parem, kuigi mitte kõige soodsam. Sõime korraliku hommikueine ning hakkasime end minekule seadma. Ainult Katre ei söönud suutäitki. Tal on kõht korra ära, öösel olevat lausa oksendanud.

Seega asusime kell 8 teele neljakesi, ilma Katreta, sihiks 4400 m kõrgune Izõskatel mööda 2A kategooria jää- ja lumemarsruuti. Pisut üle tunni kulus tõusule mööda Korona liustikku. Öösel sadanud lumi oli eilsed jäljed kinni tuisanud. Seejärel tuli ületada lumeväli, mis lahutas meid marsruudi alguspunktist. Võtsime selleks puhuks end kahte seongusse: Robi ja Saulius omavahel ning meie Andresega kahekesi. Mina kõndisin kõige ees. Teadsin, et lumeväli võib varjata lõhesid, ent ilm oli veel veidi hämaravõitu ja võimalikud liustikulõhede varjud lumel segunesid minu silmis pilvede ja päikese tekitatud valgusmustritega. Läks aga õnneks ning jõudsimme kenasti marsruudi algusesse, see tähendab 60-meetrise jääseina jalamile.

Saulius Izōskateli marsruudi alguses jääseinäl

Saulius ronis altjulgestuses ees, tegi üles jaama ning julgestas Robi järgi. Robi omakorda kinnitas mulle ja Andresele tugiköie, kust me aja kokkuhoiu mõttes üles žumaaritasime. Sealt, kus jääsein lõppes, kulges rada edasi mööda järsku lumeharja – ühel pool varisemisohhtlik lumekarniis, teisel pool jääne nõlv. Lisaks piitsutas meid külje pealt tugev tuul. Et võimalusi julgestuspunktideks ei olnud, liikusime lihtsalt köies, kirka igal sammul tugevasti lumme surutud, ning andsime endale aru, et eksimisruumi pole. Andres, kes sellel lõigul minu ees liikus, seisatas ühe koha peal mõneks hetkeks – jalgealune olevat liiga ebakindel. Ta kahtles, ilmselt õigusega, kas ma suudan teda libastumise korral enda keharaskusega pidurdada. Kuna aga ümber pöörduda polnuks vähem riskantne, ei jäänud üle muud kui koos raskest kohast üle saada. Tippu jõudsime täpselt keskpäevaks. Saulius ja Robi, kes enne meid kohale olid jõudnud, kirjutasid juba tipukirja. Kui seegi turvalisse kohta poetatud sai, alustasime tagasiteed.

Tipust allatulekuks valisime pisut teistsuguse marsruudi. See nõudis nii ronimist kui topeltköiel laskumist. Kui ma esimesena tagasi jääseina servale jõudsin, avastasin oma rõõmuks, et Novosibirski grupp, kes meiega samal ajal marsruudil viibis, oli seinale oma köie maha jätnud. Asusin muretult selle abil laskuma. Paarkümmend meetrit enne jääseina lõppu pidin aga tõdema, et köis on liialt lühike. Ehitasin olemasolevatest jääpuuridest seinale jaama, panin ennast sinna julgestusse ning ootasin Sauliuse järgi. Teise köiega minuni jõudnud, ehitas Saulius kibekähku Abalakovi jaama topeltköiele. Mööda seda laskusime ükshaaval, mina kõige viimasena, marsruudi lõppu.

Oli huvitav, mitte liialt raske, kuid siiski keskendumist ja meelekindlust nõudev marsruut. Tagasi telkide juurde jõudes kuivasime varustust, jõime ohtralt teed ja söime lõunat. Katre tervis polnud minu arvates eriti paranenud. Ise kinnitas ta õhtusel koosistumisel, et homseks on ta kindlasti ravis. Mulle aga tundub see liialt optimistlik. Seedehäired ei möödu nii kiiresti. Isiklikul kogemusel kulub selleks vähemalt kaks ööpäeva. Ning isegi kui haigus on kehast lahkunud, tuleb meeles pidada, et kui inimene pole 24 tunni jooksul korralikult söönud, on ta organism nõrgenenud. Usun, et kui ta homme 10-tunnisele raskele marsruudile kaasa tuleb, võib ta grupi raskesse olukorda seada. See tuleb hommikusöögi ajal selgeks rääkida.

Homme on niisiis plaanis järjekordne marsruut – 3A kategooria traavers Korona II tipult III-le. Seda vähegi hea ilma korral. Pisut kehvemate olude puhul lähme aga Boksi 2A kaljumarsruudile, mis on märksa lühem ning asub lähemal. Eks näis, kuidas kujuneb.

Teisipäev, 15. juuli

Täna öösel kogunes unetunde heal juhul paar tükki. Varsti peale magama heitmist tõusis väga tugev tuul, mis piitsutas telgiriiet niivõrd ägedalt, et uinuda oli võimatu. Nii kestis see varahommikuni välja. Kella kuueks oli tuul vaibunud ning pärast hommikusööki otsustasime Boksile minna. Katre ütles, et ta on igati valmis kaasa tulema. Ma olin endiselt arvamusel, et ta tervis ei saa veel korras olla. Inimesed ei kipu enda vastu sellises olukorras ausad olema. Kuid Saulius andis Katrele loa ja pikemalt me sel teemal ei peatunud.

Startisime telkimisplatsilt kell 8. Marsruudi algusesse jõudmiseks tuli esmalt ületada Ak-Sai liustik. Raja esimene pool kulges mööda moreeni ja lahtist kaljut. Tasapisi muutus aga kalju kindlamaks ja hästironitavaks. Liikusime seongutes, julgestuspunktide tegemiseks ei näinud vajadust. Poole marsruudi peal asus raja võtmelõik, 8-meetrine kaljuseinake, mille servas jooksis pragu, kuhu sai kenasti klemme ja frende panna. Kaljuseina alla jõudes küsis Saulius, kas keegi meist oleks tema asmel huvitatud kaljuseina altjulgestuses läbima. Seda ma sisimas oodanud olingi. Haarasin talt sisuliselt klemmid ja frendid käest ning võtsin seina all koha sisse.

Boksi võtmelõigul

Kaljusein oli lihtne, ent esialgu vähene praovahendite kasutamise kogemus päris situatsioonis tegi asja keerukamaks. Aga pusisin lõpuni. Üles jõudes ehitasin ümber kivirahnu jaama ning julgestasin teised järgi. Sealt edasi kuni tipuni oli üsna kerge ronimine, sekka üks topeltköiel laskumine. Tippu jõudsime kell 13. Sealt alla laskusime mööda lihtsat rusunõlva ning laagripaigani jõudmiseks ületasime taas liustiku.

Boks, mööda lõunaharja, 2A

Ilm oli laagrisse jõudes suurepärase. Nagu juba kombeks saanud, istusime koos maha ning arutasime päeva jooksul kogetu üle. Kasutasin võimalust ja vabandasin Katre ees, et ma temas hommikul kahelnud olin. Seejärel puhkasime pisut, sõime korraliku õhtusöögi, nautisime kena ilma ja üksteise seltskonda. Söögi ajal jäi aga nii mulle kui Sauliusele silma Katre kahvatu ilme ja kerratõmbunud olek. Pärast sööki küsisin Katrelt ta tervise kohta ning kahtlused said kinnituse – ta kõht pole siiski veel korras. Natuke nõutuks teeb, et ta sööb omaalgatuslikult kahe suupoolega söetablette, kuigi see ei tohiks antud olukorras omada muud kui platseeboefekti. Aga mul pole talle meditsiinipaunast ka midagi kohasemat anda. Mis seal ikka.

Homme on plaanis meie alpilaagri puänt – 3A kategooria traavers Korona II tipult III-le. Eeldatavasti 10-tunnine intensiivne tõus. Oleks tore sellega lõpetada. Loodan, et kõik võtavad ennast viimaseks pingutuseks kokku ning ka ilmataat on armuline.

Kolmapäev, 16. juuli

Terve tänase päeva oli saatus täielikult meie poolel. Juba varahommikul oli ilm täiesti pilvitu ja peaaegu tuulevaikne. Sõime hommikust, pakkisime varustuse ja kui kell lõi 6, asusime teele, eesmärgiks traavers Korona II ja III tippude vahel. Ka Katre leidis endas jõu, et kaasa tulla. Ise olin samuti end hästi häälestanud ja oli näha, et ka teised on valmis endast palju andma. Marsruudi algusesse jõudmiseks tuli esmalt tõusta pikalt mööda Korona liustikku, ainuüksi selleks kulus ligi 3 tundi.

Marsruudi esimeses pooles andis tooni kerge ronimine mööda järsku lumenõlva ja kaljut. Korona II tipule aga eelnes paarikümne meetri kõrgune osaliselt jääga kaetud tehnilisem kaljusein. Selle lõigu läbis esimesena Saulius. Korona II tippu jõudsime kell 10:40.

Järgnev traavers Korona III-le oli iseloomult väga sarnane eelneva teekonnaga: kerge liikumine seongus ning enne tippu üks tehnilisem lõik. Traaversi lõpp-punkti, 4750 m kõrguse Korona III tippu, jõudsime suurema vaevata kell 12:15.

Saulius ja Katre Korona III tipus komme lugemas

Kui tipukiri sai turvalisse kohta peidetud ja hetk fotole jäädvustatud, alustasime teekonda alla. Kõigepealt laskusime 60 m topeltköiel, kuni jõudsim liustiku peale. Sealt laagriplatsini kõndisime seongutes mööda hommikul tuldud teed, tundes vaikselt rõõmu ilusa ilma ja kordaläinud päeva üle.

Nõnda saigi alpilaagritele 3A marsruudiga kena punkt pandud. Paberi peal meie siinveedetud aja raskeim katsumus. Mulle aga jääb enim meelde siiski Ljubvi traavers, mis sai küll ettearvamatult suuna, aga pakkus eredaid mälestusi ja teravaid õppetunde.

Istun praegu telkidest pisut eemal liustikujõe kaldal ja tunnen end päris hästi. Ümberringi on kõik kuidagi puhas ja selge ning kõigutamatult rahulik. Ees seisab pikk kodutee, hulk suurlinna tänavaid, lennujaamu, metroosid ja busse, võib-olla veel midagi. Aga ma tean, et see pole midagi võrreldes sellega, mis on praegu. Panen jalad külma liustikuvette ja sulgen silmad. Sellisena jääb Ala-Artša mu mälestustesse.

